

BEDRIEGLIJK ONVERMOGEN

BEDRIEGLIJK ONVERMOGEN

Vermogenstransparantie en
beschermingsmechanismen
voor schuldeisers

Shana MEYS

 intersentia

Antwerpen – Cambridge

Bedrieglijk onvermogen. Vermogenstransparantie en beschermingsmechanismen
voor schuldeisers

Shana Meys

© 2019 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

Cover: “Ontmoeting van Escher en Rietveld in een virtuele ruimte van JdM”,
1998, 70x60 cm, by Jos de Mey © Edition Virgines

ISBN 78-94-000-1080-2
D/2019/7849/80
NUR 822

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

WOORD VOORAF

Het is met veel genoegen dat ik dit werk van mevrouw Shana Meys over “De positie van schuldeisers bij bedrieglijk onvermogen” kort inleid. Dit boek is de handelseditie van het proefschrift waarmee de auteur op 28 februari 2019 aan de Universiteit Antwerpen promoveerde tot doctor in de rechten.

Sta me toe om eerst kort de auteur voor te stellen. Shana Meys studeerde rechten aan de Universiteit Antwerpen, waar zij in juli 2012 met grote onderscheiding het diploma van bachelor in de rechten behaalde en in juli 2014, eveneens met grote onderscheiding, het diploma van master in de rechten. Onder mijn promotorschap schreef zij haar masterthesis over “Een vergelijking tussen de overdracht van schuldvordering en de betaling met subrogatie”. Deze thesis werd tweemaal bekroond: een eerste maal met de prijs voor studentenwerken van de Conferentie van Antwerpse Notarissen en een tweede maal in het najaar van 2014 met de Prijs van de Algemene Praktische Rechtsverzameling voor studentenwerken 2013-2014. Het moge duidelijk zijn dat de buitenwereld toen al haar grote wetenschappelijke kwaliteiten erkende en waardeerde. Een ingekorte versie van haar masterthesis werd gepubliceerd in *RW* 2014-15, 602-617.

Met ingang van 1 oktober 2014 werd Shana Meys voor een termijn van vier jaar aangesteld tot doctoraatsbursaal voor het vakgebied van het verbintenissen- en overeenkomstenrecht. Zij heeft deze termijn niet helemaal uitgedaan, want in mei 2018 werd zij aangesteld als juriste bij het Agentschap Wonen-Vlaanderen. Dit heeft haar niet belet om haar proefschrift toch binnen de afgesproken termijn van vier jaar af te werken en neer te leggen. Dit is toch wel een bijzondere prestatie, die aantoont dat zij zeer gedisciplineerd tewerk gaat en dat zij zich zeer goed kan organiseren.

In het voorliggende proefschrift neemt Shana Meys als voorwerp van haar onderzoek het geval waarin een schuldenaar zich bedrieglijk onvermogen maakt om zich zo te onttrekken aan de toekomstige uitvoeringsmaatregelen van zijn schuldeiser, in het bijzonder de inbeslagname van zijn goederen. Dit werk bevat drie delen. In het eerste deel onderzoekt de auteur het recht van de schuldeiser op tenuitvoerlegging op het vermogen van de schuldenaar, zoals dit voortvloeit uit de artikelen 7 en 8 Hypotheekwet. Het tweede en het grootste deel is gewijd aan de civielrechtelijke en de strafrechtelijke beteugeling van het bedrieglijk onvermogen. Hierin besteedt de auteur achtereenvolgens aandacht aan de Pauliaanse vordering (art. 1167 BW), de zijdelingse vordering (art. 1166 BW), de veinzing (art. 1321 BW) en het strafrechtelijk betoegelde bedrieglijk onvermogen (art. 490*bis* Sw.). In het derde deel van haar proefschrift onderzoekt Shana

Meys het opsporen van het bedrieglijk onvermogen van de schuldenaar. Dit is van groot belang, omdat het bedrieglijk onvermogen van de schuldenaar vaak maar aan het licht zal komen nadat de schuldeiser al verschillende pogingen heeft ondernomen om over te gaan tot gedwongen tenuitvoerlegging op het vermogen van de schuldenaar. In dit deel bespreekt de auteur achtereenvolgens de onrechtstreeks informatie-inwinning via de raadpleging van registers en de rechtstreekse informatie-inwinning bij de schuldenaar of bij een derde.

Uit de in de vorige alinea kort weergegeven inhoud van dit proefschrift blijkt al dat het een sterk intradisciplinair karakter heeft, want het bevindt zich op het snijvlak van drie rechtsgebieden, namelijk het verbintenissenrecht, het insolventierecht en, in iets mindere mate, het strafrecht. Dit werk bevat grondige en scherpe analyses van verschillende rechtsfiguren uit deze rechtstakken. Ondanks dit intradisciplinaire karakter is de omvang van dit proefschrift binnen redelijke perken gebleven. Voorts is dit werk zeer vlot leesbaar, want het bevat een heel heldere structuur en is geschreven in een aangename stijl.

Zoals van een doctoraatsproefschrift mag worden verwacht, is dit werk ook zeer sterk rechtsvergelijkend opgebouwd. De auteur heeft terecht geopteerd voor de horizontale rechtsvergelijkende methode, waarbij zij de verschillende rechtsfiguren ter voorkoming of ter bestrijding van het bedrieglijk onvermogen van de schuldenaar vergelijkt met het Franse, het Nederlandse en het Duitse rechtstelsel. De keuze voor de vergelijking met deze rechtstelsels is gebaseerd op de vergelijkbaarheid van de antwoorden op de door de auteur onderzochte onderzoeksvraag. Voor de vergelijking met het Duitse recht heeft zij zeer veel nut kunnen halen uit haar kort verblijf aan de Freie Universität Berlin.

Op het einde van haar onderzoek komt zij tot de op het eerste gezicht verrassende conclusie dat, om de schuldeisers te beschermen tegen bedrieglijk onvermogen van hun schuldenaar, het absoluut noodzakelijk is dat de schuldeisers over meer informatie beschikken over het vermogen van hun schuldenaar. Deze informatie-inwinning kan zowel onrechtstreeks gebeuren via het raadplegen van een aantal registers als rechtstreeks via de informatie- en onderzoeksbevoegdheid waarover de gerechtsdeurwaarder beschikt en die best nog iets meer wordt uitgebouwd.

Het moge dan ook duidelijk zijn dat dit proefschrift zeer veel diensten zal bewijzen aan vele categorieën van juristen, niet alleen advocaten en magistraten, maar ook notarissen en gerechtsdeurwaarders.

Antwerpen 29 mei 2019

Aloïs VAN OEVELEN

Emeritus gewoon hoogleraar Universiteit Antwerpen

DANKWOORD

Dit boek is de handelseditie van het proefschrift dat ik op 28 februari 2019 openbaar heb verdedigd aan de Universiteit Antwerpen. Daarmee komt meteen ook een einde aan een belangrijk hoofdstuk, waarvan ik op voorhand nooit had kunnen vermoeden dat het zo'n invloed op mij zou hebben. Het schrijven van een doctoraat wordt meestal beschreven als een eenzame bezigheid, waarbij de onderzoeker voor enkele jaren achter zijn bureau verdwijnt en daarbij weinig contact met andere onderzoekers heeft. Niets blijkt echter minder waar. Tijdens de jaren van mijn doctoraatsonderzoek heb ik steeds kunnen rekenen op de steun en het vertrouwen van velen, die dan ook een bijzondere plaats in dit dankwoord verdienen.

Mijn dank gaat daarbij in de eerste plaats uit naar mijn promotor, professor Aloïs Van Oevelen. Reeds tijdens mijn rechtenstudies bracht hij mij de liefde voor het verbintenissen- en overeenkomstenrecht bij en zou daarmee een zeer belangrijke stempel drukken op de richting die ik nadien zou uitgaan. Ik ben dan ook zeer dankbaar dat ik de kans kreeg om onder zijn promotorschap dit proefschrift te kunnen schrijven. Ik kreeg voldoende ruimte om mijn eigen parcours te kunnen uitstippelen, maar wist dat er vanaf de zijlijn steeds werd gekeken of het parcours haalbaar was en of ik nooit van de weg zou afdwalen. De bereidheid om op ieder ogenblik mijn teksten te willen nalezen en de nauwgezetheid en zorgvuldigheid waarmee dat gebeurde, gaven mij het nodige vertrouwen om mijn werkzaamheden steeds te kunnen verderzetten.

Ik dank tevens mijn commissieleden, professor Annick De Boeck en professor Flavie Vermander, om jaar na jaar mijn doctoraatswerkzaamheden op te volgen. Alle stukken van het proefschrift werden steeds aandachtig gelezen, gewikt en gewogen en voorzien van de nodige opmerkingen. Ik ben ervan overtuigd dat hun suggesties en kritische kanttekeningen het proefschrift alleen maar ten goede zijn gekomen.

Daarnaast wens ik de leden van de doctoraatsjury te bedanken, professor Alain-Laurent Verbeke, professor Ruud Jansen en professor Melissa Vanmeeenen. Ieder van hen heeft vanuit zijn of haar eigen expertisegeraad het proefschrift beoordeeld. Hun waardevolle commentaren en suggesties hebben mij de kans gegeven om het proefschrift naar aanloop van de publieke verdediging nog te verfijnen.

Verder dank ik alle medewerkers, professoren, assistenten en onderzoekers van de faculteit rechten voor de aangename werksfeer. Enkele personen verdienen

daarbij een uitdrukkelijke vermelding. In de eerste plaats wil ik Maaïke en Cindy uitdrukkelijk bedanken om zulke fijne collega's te zijn. Het is een geweldig gevoel om te weten dat hun deur altijd openstond. Soms om even te kniezen over het doctoraat, soms om het doctoraat eventjes te vergeten. Daarnaast ook een dank u aan Diederik, mijn bureaugenoot, bij wie ik steeds terecht kon om even van gedachten te wisselen. Hij heeft mij ook de interesse voor het huurrecht bijgebracht en zo onbewust een rol gespeeld in het uitstippelen van mijn traject na het proefschrift. Het grootste deel van mijn proefschrift heb ik geschreven aan de Universiteit Antwerpen, maar bij het schrijven van de laatste delen was ik intussen al elders aan de slag. Ik wens daarom ook zeker het Agentschap Wonen-Vlaanderen, en in het bijzonder Tom, te bedanken voor de flexibiliteit om die laatste loodjes te kunnen doorworstelen.

Ook dichterbij huis wil ik graag enkele mensen bedanken. Kirsten, Jens en Louize, bedankt om mij het doctoraatsonderzoek altijd even te doen vergeten. Jullie steun is van goudwaarde.

Mama, papa en Joran, bedankt voor jullie onvoorwaardelijke steun en geloof dat ik er steeds zou geraken.

Sam. Je hebt de gave om mij te kalmeren op de momenten waarop het nodig is. Een kwaliteit die niet te onderschatten valt, vooral niet tijdens de afronding van een proefschrift. Dank je voor je geduld, zorgzaamheid en grenzeloze steun.

Antwerpen, 5 mei 2019

LIJST VAN VERKORT AANGE- HAALDE LITERATUUR

- C. ASSER, AS. HARTKAMP en C.H. SIEBURGH, *Verbintenissenrecht*, 6-III, 2014.
A.S. HARTKAMP en C.H. SIEBURGH, *Verbintenissenrecht*, 6-III, *Algemeen overeenkomstenrecht* in *Mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht*, Deventer, Kluwer, 2014, 715 p.
- C. AUBRY en C. RAU, *Cours*, IV, 1871.
C. AUBRY en C. RAU, *Cours de droit civil français*, IV, Parijs, LGDJ, 1871, 783 p.
- C. AUBRY en C. RAU, *Cours*, IX, 1917.
C. AUBRY en C. RAU, *Cours de droit civil français: d'après la méthode de Zachariae*, IX, Parijs, Marchal et Billard, 1917, 631 p.
- R. BARBAIX, *Het contractuele statuut van de schenking*, 2008.
R. BARBAIX, *Het contractuele statuut van de schenking*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 1130 p.
- G. BAUDRY-LACANTINERIE en M. CHAUVEAU, *Traité*, VI, 1905.
G. BAUDRY-LACANTINERIE en M. CHAUVEAU, *Traité théorique et pratique*, VI, *Les biens*, Parijs, Larose & Tenin, 1905, 925 p.
- G. BAUDRY-LACANTINERIE en L. BARDE, *Traité*, XII/1, 1906.
G. BAUDRY-LACANTINERIE en L. BARDE, *Traité théorique et pratique de droit civil*, XII/1, Parijs, Larose & Tenin, 1906, 799 p.
- C. BEUDANT, *Cours*, IV, 1938.
C. BEUDANT, *Cours de droit civil français*, IV, *Les biens*, Parijs, Rousseau & Co, 1938, 991 p.
- C. BEUDANT, *Cours*, XIII, 1948.
C. BEUDANT, *Cours de droit civil français*, XIII, *Les sûretés personnelles et réelles*, Parijs, Rousseau & Co, 1948, 627 p.
- K. BYTTEBIER, *Voorrechten en hypotheeken*, 2005.
K. BYTTEBIER, *Voorrechten en hypotheeken in hoofdlijnen*, Antwerpen, Maklu, 2005, 787 p.
- J. CARBONNIER, *Droit civil*, III, 1991.
J. CARBONNIER, *Droit civil*, III, *Les biens*, Parijs, Presses Universitaires de France, 1991, 408 p.
- A. COLIN en H. CAPITANT, *Cours*, II, 1932.
A. COLIN en H. CAPITANT, *Cours élémentaire de droit civil français*, II, Parijs, Dalloz, 1932, 1180 p.
- A. COLIN en H. CAPITANT, *Traité*, II, 1959.
A. COLIN en H. CAPITANT, *Traité de droit civil*, II, Parijs, Dalloz, 1959, 1006 p.
- L. CORNELIS, *Algemene theorie*, 2000.
L. CORNELIS, *Algemene theorie van de verbintenissen*, Antwerpen, Intersentia, 2000, 997 p.

- H. DE PAGE, *Traité*, I, 1962.
- H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, I, Brussel, Bruylant, 1962, 1367 p.
- H. DE PAGE, *Traité*, II, 1964.
- H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, II, Brussel, Bruylant, 1964, 1196 p.
- H. DE PAGE, *Traité*, III/2, 1967.
- H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, III/2, Brussel, Bruylant, 1967, 1185 p.
- H. DE PAGE, *Traité*, IV, 1972.
- H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, IV, Brussel, Bruylant, 1972, 962 p.
- H. DE PAGE, *Traité*, V, 1975.
- H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, V, Brussel, Bruylant, 1975, 1167 p.
- H. DE PAGE, *Traité*, VI, 1962.
- H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VI, Brussel, Bruylant, 1962, 1192 p.
- H. DE PAGE, *Traité*, VIII/1, 1962.
- H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII/1, Brussel, Bruylant, 1962, 897 p.
- H. DE PAGE, *Traité*, IX, 1974.
- H. DE PAGE en R. DEKKERS, *Traité élémentaire de droit civil belge*, IX, Brussel, Bruylant, 1974, 1128 p.
- R. DEKKERS, *Handboek*, III, 2007.
- R. DEKKERS, A. VERBEKE, N. CARETTE en K. VANHOVE, *Handboek burgerlijk recht*, III, Antwerpen, Intersentia, 2007, 820 p.
- R. DEKKERS en E. DIRIX, *Handboek*, II, 2005.
- R. DEKKERS en E. DIRIX, *Handboek Burgerlijk Recht*, II, Antwerpen, Intersentia, 2005, 589 p.
- R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek*, IV, 2010.
- R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek Burgerlijk Recht*, IV, Antwerpen, Intersentia, 2010, 917 p.
- R. DEMOGUE, *Traité*, I, 1923.
- R. DEMOGUE, *Traité des obligations en général*, I, Parijs, Arthur Rousseau, 1923, 695 p.
- R. DEMOGUE, *Traité*, VII, 1933
- R. DEMOGUE, *Traité des obligations en général*, VII, Parijs, Librairie Arthur Rousseau, 1933, 654 p.
- E. DIRIX, *Beslag*, 2018.
- E. DIRIX, *Beslag in APR*, Mechelen, Kluwer, 2018, 615 p.
- E. DIRIX en R. DE CORTE, *Zekerheidsrechten*, 2006.
- E. DIRIX en R. DE CORTE, *Zekerheidsrechten in Beginselen van Belgisch Privaatrecht*, XII, Mechelen, Kluwer, 2006, 519 p.
- R. FELTKAMP, *De overdracht van schuldvorderingen*, 2005.
- R. FELTKAMP, *De overdracht van schuldvorderingen. Naar een meer eenvormige tegenwerpbaarheidsregeling voor overdrachten in de burgerrechtelijke en handelsrechtelijke sfeer?*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 1012 p.
- J. FLOUR, J.L. AUBERT en E. SAVEAUX, *Les obligations*, I, 2006.
- J. FLOUR, J.L. AUBERT en E. SAVEAUX, *Les obligations*, I, *L'acte juridique*, Parijs, Sirey, 2006, 439 p.
- J. FLOUR, J.L. AUBERT en E. SAVEAUX, *Les obligations*, III, 2006.

- J. FLOUR, J.L. AUBERT, Y. FLOUR en E. SAVEAUX, *Droit civil. Les obligations*, III, *Le rapport d'obligation*, Parijs, Sirey, 2006, 385 p.
- J. GHESTIN, *Traité, Introduction générale*, 1990.
- J. GHESTIN, *Traité de droit civil. Introduction générale*, Parijs, LGDJ, 1990, 821 p.
- J. GHESTIN, *Traité. Les effets du contrat*, 1994.
- J. GHESTIN, *Traité de droit civil. Les effets du contrat*, Parijs, LGDJ, 1994, 915 p.
- J. GHESTIN, *Traité. Le régime des créances et des dettes*, 2005.
- J. GHESTIN, M. BILLIAU en G. LOISEAU, *Traité de droit civil. Le régime des créances et des dettes*, Parijs, LGDJ, 2005, 1374 p.
- M. GRÉGOIRE, *Théorie générale*, 1992.
- M. GRÉGOIRE, *Théorie générale du concours des créanciers en droit belge*, Brussel, Bruylant, 1992, 493 p.
- M. GRÉGOIRE, *Publicité foncière, sûretés réelles et privilèges*, 2006.
- M. GRÉGOIRE, *Publicité foncière, sûretés réelles et privilèges*, Brussel, Bruylant, 2006, 798 p.
- L. JOSSEAND, *Cours*, II, 1933.
- L. JOSSEAND, *Cours de droit civil positif français*, II, Parijs, Recueil Sirey, 1933, 1100 p.
- A. KLUYSKENS, *Beginselen*, I, 1948.
- A. KLUYSKENS, *Beginselen van Burgerlijk Recht*, I, *De verbintenissen*, Antwerpen, Standaard Boekhandel, 1948, 655 p.
- A. KLUYSKENS, *Beginselen*, II, 1954.
- A. KLUYSKENS, *Beginselen van Burgerlijk Recht*, II, *De erfenissen*, Antwerpen, Standaard Boekhandel, 1954, 390 p.
- F. LAURENT, *Principes*, XVI, 1887.
- F. LAURENT, *Principes de droit civil*, XVI, Brussel, Bruylant, 1887, 610 p.
- F. LAURENT, *Principes*, XXIX, 1887.
- F. LAURENT, *Principes de droit civil*, XXIX, Brussel, Bruylant, 1887, 595 p.
- A. LENAERTS, *Fraus omnia corrumpit*, 2013.
- A. LENAERTS, *Fraus omnia corrumpit in het privaatrecht*, Brugge, die Keure, 2013, 516 p.
- P. MALAURIE en L. AYNES, *Cours de droit civil. Les Biens*, 1990.
- P. MALAURIE en L. AYNES, *Cours de droit civil. Les Biens*, Parijs, Editions Cujas, 1990, 357 p.
- P. MALAURIE en L. AYNÈS, *Cours de droit civil. Les obligations*, 1993.
- P. MALAURIE en L. AYNÈS, *Cours de droit civil. Les obligations*, Parijs, Editions Cujas, 1993, 797 p.
- G. MARTY en P. RAYNAUD, *Droit civil*, II, 1962.
- G. MARTY en P. RAYNAUD, *Droit civil*, II, *Les obligations*, Parijs, Sirey, 1962, 927 p.
- H. MAZEAUD, *Leçons de droit civil. Introduction*, 1991.
- H. MAZEAUD, *Leçons de droit civil. Introduction à l'étude du droit*, Parijs, Montchrestien, 1991, 608 p.
- H. MAZEAUD, *Leçons de droit civil*, II/1, 1978.
- H. MAZEAUD, *Leçons de droit civil*, II/1, *Obligations: théorie générale*, Parijs, Montchrestien, 1978, 1294 p.
- T.J. MELLEMA-KRANENBURG, *De actio pauliana*, 1996.
- T.J. MELLEMA-KRANENBURG, *De actio pauliana*, Zwolle, Tjeenk-Willink, 1996, 91 p.

- M. PLANIOL en G. RIPERT, *Traité*, III, 1952.
- M. PLANIOL en G. RIPERT, *Traité de droit civil français*, III, Parijs, LGDJ, 1952, 1035 p.
- M. PLANIOL en G. RIPERT, *Traité*, VI, 1952.
- M. PLANIOL en G. RIPERT, *Traité pratique de droit civil français*, VI, Parijs, LGDJ, 1952, 1047 p.
- M. PLANIOL en G. RIPERT, *Traité*, VII, 1954.
- M. PLANIOL en G. RIPERT, *Traité pratique de droit civil français*, VII, Parijs, LGDJ, 1954, 1111 p.
- J.-F. ROMAIN, *Théorie critique*, 2000.
- J.-F. ROMAIN, *Théorie critique du principe général de bonne foi en droit privé. Des atteintes à la bonne foi, en général, et de la fraude, en particulier (fraus omnia corrumpit)*, Brussel, Bruylant, 2000, 1023 p.
- V. SAGAERT, *Goederenrecht*, 2014.
- V. SAGAERT, *Goederenrecht in Beginselen van Belgisch Privaatrecht*, V, Mechelen, Kluwer, 2014, 785 p.
- L. SAUTONIE, *La fraude paulienne*, 2008.
- L. SAUTONIE, *La fraude paulienne*, Parijs, LGDJ, 2008, 749 p.
- B. STARCK, H. ROLAND en L. BOYER, *Droit civil. Les obligations*, III, 1999.
- B. STARCK, H. ROLAND en L. BOYER, *Droit civil. Les obligations*, III, *Régime général*, Parijs, Litec, 1999, 382 p.
- S. STIJNS, *Verbintenissenrecht*, I, 2005.
- S. STIJNS, *Verbintenissenrecht*, I, Brugge, die Keure, 2005, 268 p.
- S. STIJNS, *Verbintenissenrecht*, II, 2009.
- S. STIJNS, *Verbintenissenrecht*, II, Brugge, die Keure, 2009, 186 p.
- F. TERRÉ en P. SIMLER, *Droit civil. Les biens*, 1992.
- F. TERRÉ en P. SIMLER, *Droit civil. Les biens*, Parijs, Dalloz, 1992, 636 p.
- F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil. Les successions. Les libéralités*, 1997.
- F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil. Les successions. Les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 906 p.
- F. TERRÉ, P. SIMLER en Y. LEQUETTE, *Droit civil. Les obligations*, 2005.
- F. TERRÉ, P. SIMLER en Y. LEQUETTE, *Droit civil. Les obligations*, Parijs, Dalloz, 2005, 1474 p.
- F. 't KINT, *Les sûretés*, 2004.
- F. 't KINT, *Les sûretés et principes généraux du droit de poursuite des créanciers*, Brussel, Larcier, 2004, 467 p.
- W. VAN GERVEN, *Algemeen deel*, 1987.
- W. VAN GERVEN, *Algemeen deel in Beginselen van Belgisch Privaatrecht*, I, Brussel, Story-Scientia, 1987, 519 p.
- W. VAN GERVEN en A. VAN OEVELEN, *Verbintenissenrecht*, 2015.
- W. VAN GERVEN en A. VAN OEVELEN, *Verbintenissenrecht*, Leuven, Acco, 2015, 728 p.
- P. VAN OMMESLAGHE, *Droit des obligations*, I, 2010.
- P. VAN OMMESLAGHE, *Droit des obligations*, I, Brussel, Bruylant, 2010, 936 p.
- P. VAN OMMESLAGHE, *Traité*, II/1, 2013.
- P. VAN OMMESLAGHE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, II/1, Brussel, Bruylant, 2013, 951 p.
- P. VAN OMMESLAGHE, *Traité*, II/3, 2013.

- P. VAN OMMESLAGHE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, II/3, Brussel, Bruylant, 2013, 2738 p.
- R. VANDEPUTTE, *De overeenkomst*, 1977.
- R. VANDEPUTTE, *De overeenkomst. Haar ontstaan, haar uitvoering en verdwijning, haar bewijs*, Brussel, Larcier, 1977, 462 p.
- A. WEILL en F. TERRÉ, *Droit civil. Les obligations*, 1975.
- A. WEILL en F. TERRÉ, *Droit civil. Les obligations*, Parijs, Dalloz, 1975, 1172 p.
- P. WÉRY, *Droit des obligations*, I, 2014.
- P. WÉRY, *Droit des obligations*, I, Brussel, Larcier, 2014, 1044 p.
- P. WÉRY, *Droit des obligations*, II, 2016.
- P. WÉRY, *Droit des obligations*, II, Brussel, Larcier, 2016, 1015 p.

INHOUD

<i>Woord vooraf</i>	v
<i>Dankwoord</i>	vii
<i>Lijst van verkort aangehaalde literatuur</i>	ix

Inleiding	1
------------------------	---

Afdeling 1. Situering van het onderzoek	1
§ 1. Situering in het Belgische recht	1
§ 2. Situering in de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens	9
A. Het recht van de schuldeiser op tenuitvoerlegging	9
B. Verwezenlijking van het recht op tenuitvoerlegging door de lidstaten	12
Afdeling 2. Onderzoeksvraag	15
Afdeling 3. Afbakening van het onderzoek	16
Afdeling 4. Methode van het onderzoek	20
Afdeling 5. Opbouw van het onderzoek	22

DEEL I. HET RECHT OP TENUITVOERLEGGING VAN DE SCHULDEISER OP HET VERMOGEN VAN DE SCHULDENAAR	25
---	----

Hoofdstuk I.

Het recht op tenuitvoerlegging op het vermogen van de schuldenaar volgens de artikelen 7 en 8 Hyp.W.	29
--	----

Afdeling 1. Invulling van het vermogensbegrip	30
§ 1. Van een subjectieve vermogensleer	30
§ 2. Naar een objectieve opvatting over het vermogen	32
Afdeling 2. Juridische functie van het vermogen	37

Hoofdstuk II.

Modulering van het verhaalsrecht van de schuldeiser.	45
---	----

Afdeling 1. Strijdigheid met de goede zeden in het Nederlandse recht.	45
Afdeling 2. <i>Fraude aux droits des tiers</i> als grens in het Belgische en het Franse recht	47
Afdeling 3. Vergelijking van de onderzochte rechtssystemen	53

Hoofdstuk III.

Moduleren van de beschikkingsbevoegdheid via een negatieve zekerheid... 57

Deelbesluit 61

DEEL II. CIVIELRECHTELIJKE EN STRAFRECHTELIJKE

BETEUGELING VAN HET BEDRIEGLIJK ONVERMOGEN 63

Hoofdstuk I.

Pauliaanse vordering 67

Afdeling 1. Begrip 67

Afdeling 2. Betrokken partijen 70

§ 1. Schuldeiser 70

A. De uitwerking van het principe van de anterioriteit van de schuldvordering 78

B. Het bewijs van de anterioriteit van de schuldvordering. 85

C. Invloed van de wijziging van de schuldeiser of de schuldvordering. .. 89

D. Uitzondering op de anterioriteitsregel ten voordele van toekomstige schuldeisers. 91

§ 2. De verweerder van de pauliaanse vordering 92

§ 3. Tussenbesluit 96

Afdeling 2. Onvermogen 97

§ 1. Verarming. 97

A. Principe 97

B. (On)verplicht verrichte rechtshandelingen 102

C. Uitgesloten rechtshandelingen. 106

§ 2. Benadeling. 111

A. Invulling van het begrip ‘benadeling’ 112

B. Het tijdstip van de beoordeling van de benadeling. 122

§ 3. Tussenbesluit 126

Afdeling 3. Bedrog 129

§ 1. Pauliaans bedrog van de schuldenaar 129

A. Invulling door de rechtspraak en de rechtsleer 132

1) Evolutie naar objectieve invulling van het pauliaans bedrog. ... 132

2) Subjectief bedrog bij gebrek aan anterioriteit. 136

B. Pauliaans bedrog als een contractuele en/of buitencontractuele fout. . 138

C. Pauliaans bedrog als *fraus*. 143

§ 2. Medeplichtigheid van de derde 145

A. Invulling van de medeplichtigheid door de rechtspraak en de rechtsleer 147

B. Het pauliaans bedrog als (objectief) onrechtmatige daad 149

§ 3. Het bewijs van het pauliaans bedrog en de medeplichtigheid 151

A. Feitelijke vermoedens in het Belgische en het Franse recht	151
B. Wettelijke vermoedens in het Nederlandse en het Duitse recht	159
§ 4. Tussenbesluit	161
Afdeling 4. Gevolgen	162
§ 1. De niet-tegenwerpbaarheid van de aangevochten rechtshandeling	162
§ 2. Herstel in de vorm van een schadevergoeding	166
§ 3. De relatieve werking van de pauliaanse vordering.	172
A. Subjectief relatief: uitsluitend ten aanzien van de agerende schuldeiser	172
B. Objectief relatief: geen bron van winst voor de schuldeiser	176
§ 4. Gevolgen ten aanzien van de onderverkrijger.	178
§ 5. Het regresrecht van de derde tegen de schuldenaar	185
Afdeling 5. Grondslag	188
§ 1. Pauliaanse vordering als een uitdrukking van de buitencontractuele aansprakelijkheid.	189
A. Het pauliaans bedrog als een buitencontractuele fout	190
B. Pauliaans bedrog is niet te herleiden tot een onrechtmatige daad . . .	193
§ 2. De pauliaanse vordering als een uitdrukking van <i>fraus omnia</i> <i>corrumpit</i>	199
A. Subjectief pauliaans bedrog van de schuldenaar als <i>fraus</i>	199
B. Medeplichtigheid van de derde	204
C. Tussenbesluit.	205
§ 3. Bevoegdheidsafwending	206
A. De verhouding van de leer van bevoegdheidsafwending t.o.v. het verbod op rechtsmisbruik.	207
B. De pauliaanse vordering als toepassing van bevoegdheids- afwending	215
§ 4. Tussenbesluit	218
§ 5. Invloed op de verjaring van de pauliaanse vordering	220
Afdeling 6. De pauliaanse vordering en de uitwinning: het principe van het paulianabeslag.	226
Afdeling 7. Besluit	229
 Hoofdstuk II.	
Zijdelingse vordering	235
 Afdeling 1. Begrip	236
Afdeling 2. Betrokken partijen	238
Afdeling 3. Onvermogen.	240
§ 1. Stilzitten	240
A. Principe	240
B. Met betrekking tot rechten en vorderingen van de schuldenaar, met uitzondering van die welke uitsluitend verbonden zijn aan de persoon van de schuldenaar	243

1) De rechten en vorderingen van de schuldenaar	243
a. De artikelen 7 en 8 Hyp.W. als uitgangspunt voor de invulling van het principiële toepassingsgebied.	243
b. De invulling van het begrip “rechten en vorderingen”	248
2) Met uitzondering van die welke uitsluitend verbonden zijn aan de persoon van de schuldenaar	254
a. De zoektocht naar een criterium ter afbakening van “de rechten die uitsluitend verbonden zijn aan de persoon”	254
b. Het criterium van “de morele appreciatie” toegepast	259
(1) Morele en materiële schadevergoeding	259
(2) De aanvaarding en herroeping van het derdenbeding..	260
(3) De onwaardigheid om te erven	262
(4) De uitoefening van het optierecht.	264
(5) De aanvaarding en herroeping van een schenking . . .	266
(6) Inbreng en inkorting van een schenking.	269
(7) Onderhoudsvorderingen.	270
(8) Recht op maatschappelijke dienstverlening.	273
(9) De opheffing van conventionele onvervreemdbaarheidsbedingen.	274
3) Conventionele afwijking	280
4) Tussenbesluit	281
5) Vergelijking met het derdenbeslag.	282
§ 2. Benadeling van de schuldeiser.	283
Afdeling 4. Gevolgen.	289
§ 1. De hoedanigheid van de schuldeiser als formele procespartij in het geding	290
§ 2. Gevolgen in de verhouding schuldeiser – onderschuldenaar	293
§ 3. Gevolgen in de verhouding agerende schuldeiser – andere schuldeisers van de hoofdschuldenaar.	295
§ 4. Gevolgen in de verhouding schuldeiser – hoofdschuldenaar	297
A. Het gezag van gewijsde als hindernis voor het aannemen van vertegenwoordiging als grondslag?	298
B. Ontleding van het rechterlijk gezag van gewijsde.	300
1) Knelpunten bij de ontkenning van het gezag van gewijsde ten aanzien van de hoofdschuldenaar	300
2) Het gezag van gewijsde ten aanzien van de procespartijen versus de tegenwerpelijkheid van de uitspraak ten aanzien van derden	301
§ 5. Gevolgen voor de beoordeling van het belang en de hoedanigheid	302
§ 6. Tussenbesluit	304
§ 7. Vergelijking met het derdenbeslag	305
Afdeling 5. De aard van de zijdelingse vordering.	307
Afdeling 6. Besluit	310

Hoofdstuk III.

Veinzing	313
Afdeling 1. Begrip	313
§ 1. Situering in de onderzochte rechtsstelsels	313
§ 2. Begripsomschrijving	317
A. Het gelijktijdig bestaan van twee, tegenstrijdige overeenkomsten. .	317
1) Tegenstrijdigheid tussen de openlijke en de geheime overeenkomst.	318
2) Gelijktijdigheid van de openlijke en de geheime overeenkomst. .	322
3) Het geheim karakter van één van de overeenkomsten	323
B. Gewild karakter van de simulatie	325
1) Principe.	325
2) Verbintenis uit eenzijdige wilsuiting.	327
a. Gewilde discrepantie tussen de werkelijke wil en de verklaarde wil bij eenzijdige rechtshandelingen in het Duitse recht: §§ 116 en 117 BGB	327
b. Derdenbescherming bij eenzijdige rechtshandelingen in het Nederlandse recht	330
c. Simulatie bij eenzijdige rechtshandelingen in het Belgische en het Franse recht.	330
(1) Stelling 1: volledige afwijzing van het leerstuk van simulatie	332
(2) Stelling 2: veinzing bij mededelingsplichtige eenzijdige rechtshandelingen.	333
(3) Stelling 3: simulatie bij eenzijdige rechtshandelingen. .	334
(4) Beoordeling van de stellingen	336
§ 3. Tussenbesluit	339
Afdeling 2. Geldigheid van fictieve rechtshandelingen	340
§ 1. Simulatie als (verlaten) wettelijke nietigheidsgrond in het Belgische en het Franse recht.	340
§ 2. Veinzing als wettelijke nietigheidsgrond in het Duitse recht	344
§ 3. Simulatie is neutraal	345
A. Algemene geldigheidsvereisten	346
B. Vormvereisten bij plechtige overeenkomsten	351
C. Gevolgen van een ongeoorloofde geheime overeenkomst en het onderscheid met ongeoorloofde veinzing.	359
1) Nietigheid van de ongeoorloofde geheime overeenkomst	359
2) Nietigheid van de ongeoorloofde veinzing en haar invloed op de werkelijke overeenkomst.	359
3) Ongeoorloofde veinzing als strafbare handeling.	360
§ 4. Tussenbesluit	365
Afdeling 3. Gevolgen	367

§ 1. De begrippen “partij” en “derde”	367
§ 2. Gevolgen tussen de partijen	374
A. Uitwerking van de geheime overeenkomst	374
B. Bewijs	376
§ 3. Gevolgen ten aanzien van derden	381
A. Principes	381
B. Een beroep op de openlijke overeenkomst	385
1) Grondslag	386
a. Beteugeling van het gedrag van de partijen	386
b. Bescherming van het gerechtvaardigd vertrouwen van de derde	387
(1) Derdenbescherming in het Nederlandse recht	388
(2) Vertrouwensleer in het Belgische en het Franse recht	390
(3) Toetsing	396
2) Voorwaarden voor een beroep op de openlijke overeenkomst	399
a. Schijntoestand	399
b. Toerekenbaarheid	399
c. Rechtmatig vertrouwen	399
d. Schade of belang	403
C. Een beroep op de geheime overeenkomst	405
D. De onverenigbaarheid tussen derden	409
E. Het bewijs	411
§ 4. Verjaring van de vordering tot geveinsdverklaring	414
§ 5. Tussenbesluit	415
Afdeling 4. Simulatie en uitwinning	417
Afdeling 5. Besluit	417

Hoofdstuk IV.

Het bedrieglijk onvermogen in het Strafwetboek

Afdeling 1. Situering

§ 1. Historische evolutie in het Belgische en het Franse recht

§ 2. Verband met het insolventierecht in het Nederlandse en het Duitse recht

A. Benadeling van schuldeisers in het Nederlandse strafrecht

B. *Insolvenzdelikte* in het Duitse strafrecht

Afdeling 2. (Mede)dader en medeplichtige(n)

Afdeling 3. De ontleding van de constitutieve bestanddelen van het misdrijf ..

§ 1. Het materieel bestanddeel

A. Het bewerken van het onvermogen

B. Niet voldoen aan zijn verplichtingen

C. Vervulling van het materieel bestanddeel

§ 2. Het moreel bestanddeel: het bedrieglijk opzet

§ 3. Tussenbesluit en vergelijking met burgerrechtelijke mechanismen	462
Afdeling 4. Gevolgen	464
§ 1. Bestraffing	464
A. Algemeen	464
B. Verbeurdverklaring	466
1) Algemene principes	466
2) Toepassing bij bedrieglijk onvermogen	468
3) Invulling van het begrip “vermogensvoordeel”	470
4) Een vermogensvoordeel voor de mededader of medeplichtige	473
C. Strafuitsluitende verschoningsgrond	479
D. Tussenbesluit	481
§ 2. De burgerlijke gevolgen van het misdrijf	482
A. Vereisten voor de burgerlijke vordering	483
B. Schadeloosstelling	488
1) Teruggave	489
2) Schadevergoeding	495
3) Hoofdelijkheid	496
C. Tussenbesluit	497
§ 3. Tussenbesluit en vergelijking met burgerrechtelijke mechanismen	498
Afdeling 5. De aard en de verjaring van het misdrijf	499
Afdeling 6. Beoordeling van een strafbaarstelling van bedrieglijk onvermogen	502
§ 1. Beoordeling van de gevolgen aan de hand van de functie van het strafrecht	502
§ 2. Beoordeling van het misdrijf rekening houdend met zijn doelstel- ling: het ondervangen van het bewijsdeficit	507
A. Algemene principes met betrekking tot het instellen van de strafvordering	508
B. Klacht met burgerlijke partijstelling voor de onderzoeksrechter	511
C. Strafonderzoek	518
D. Het strafrechtelijk gezag van gewijsde	522
E. Tussenbesluit	526
Afdeling 7. Besluit	527
 Deelbesluit	 533
 DEEL III. OPSPOREN VAN HET BEDRIEGLIJK ONVERMOGEN	 541
 Hoofdstuk I. Het recht op informatie van de schuldeiser afgewogen tegenover de rechten van de schuldenaar	 545
 Afdeling 1. Het fundamenteel recht van de schuldeiser op informatie als correlarium van het recht op tenuitvoerlegging	 545

Afdeling 2. Het fundamenteel recht van de schuldenaar op een menswaardig bestaan, eerbiediging van het privéleven en gegevensbescherming	548
§ 1. Het recht op een menswaardig bestaan	548
§ 2. Het recht op privacy	552
§ 3. Het recht op gegevensbescherming	556
Afdeling 3. Besluit	566

Hoofdstuk II.

Onrechtstreekse informatie-inwinning via de raadpleging van registers. . . 569

Afdeling 1. Vermogenstransparantie in het Belgische recht.	570
§ 1. Bestaan, bekwaamheid en staat van de persoon in het Rijksregister en de bevolkingsregisters	570
A. Situering.	570
B. Verzamelde informatie	572
C. Toegang tot informatie	574
D. Tussenbesluit	576
§ 2. Akten van de burgerlijke stand in de Registers/Databank van de burgerlijke stand.	577
A. Situering.	577
B. Verzamelde informatie	577
C. Toegang tot informatie	578
D. Tussenbesluit	579
§ 3. Huwelijks- en samenlevingsovereenkomsten in het Centraal Huwelijksvermogensregister	579
A. Situering.	579
B. Verzamelde informatie	580
C. Toegang tot informatie	581
D. Bijzondere bescherming voor schuldeisers	583
E. Tussenbesluit	587
§ 4. Verwerping nalatenschap in het Centraal Erfrechtregister	588
A. Situering.	588
B. Verzamelde informatie	589
C. Toegang tot informatie	590
D. Tussenbesluit	591
§ 5. Identificatiegegevens in Kruispuntbank Sociale Zekerheid	591
A. Situering en verzamelde informatie	591
B. Toegang tot informatie	592
C. Tussenbesluit	594
§ 6. Het onroerend vermogen in de patrimoniumregisters	594
A. Register van de hypothecaire openbaarmaking	596
1) Situering	596

2) Verzamelde informatie.....	597
3) Toegang tot informatie.....	600
4) Gevolgen voor derden	601
5) Tussenbesluit	603
B. Kadaster.....	603
1) Situering.....	603
2) Verzamelde informatie.....	604
3) Toegang tot informatie.....	605
C. Registratiekantoor of het bevoegde kantoor van de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie	607
1) Situering.....	607
2) Verzamelde informatie.....	607
3) Toegang tot informatie.....	608
D. Tussenbesluit.....	610
§ 7. Pandrechten in het pandregister.....	611
A. Situering.....	611
B. Verzamelde informatie	613
C. Toegang tot informatie	614
§ 8. Repertorium van de Dienst Inschrijving Voertuigen	617
A. Situering.....	617
B. Verzamelde informatie	617
C. Toegang tot informatie	618
D. Tussenbesluit.....	619
§ 9. Kruispuntbank voertuigen.....	619
A. Situering.....	619
B. Verzamelde informatie	620
C. Toegang tot informatie	621
§ 10. Centraal Bestand van Berichten	623
A. Situering.....	623
B. Verzamelde informatie	625
C. Toegang tot informatie	626
D. Tussenbesluit.....	630
§ 11. Kredietregistratie.....	632
A. Situering.....	632
B. Verzamelde informatie	632
C. Toegang tot informatie	635
D. Tussenbesluit.....	636
§ 12. UBO-register.....	636
A. Situering.....	636
B. Verzamelde informatie	637
C. Toegang tot informatie	639
D. Tussenbesluit.....	640

§ 13. Tussenbesluit	640
Afdeling 2. Overkoepelende regeling in het Franse recht	644
Afdeling 3. Besluit	647

Hoofdstuk III.

Rechtstreekse informatie-inwinning bij de schuldenaar of een derde. 651

Afdeling 1. De vermogensverklaring in het Duitse recht	652
§ 1. Vermogensverklaring (<i>Vermögensverzeichnis</i>)	652
A. Verplichting van de schuldenaar tot het verschaffen van informatie (<i>Selbstauskunft</i>)	653
1) Tijdstip	653
2) Omvang en geldigheidsduur van de verklaring	655
3) Opname in en toegang tot het <i>Vermögensregister</i>	658
4) Beteugeling	659
B. Raadpleging van registers als subsidiaire instrument (<i>Fremdauskunft</i>)	662
§ 2. Schuldnaarsregister (<i>Schuldnerverzeichnis</i>)	665
§ 3. Beoordeling	670
A. De vermogensverklaring als een instrument tegen bedrieglijk onvermogen	670
B. De vermogensverklaring en het recht op privacy	674
Afdeling 2. De beperkte vermogensverklaring in het Nederlandse recht.	677
Afdeling 3. De vermogensverklaring bij insolventieprocedures	679
§ 1. De invloed van het bedrieglijk onvermogen op de toepassing van de insolventieprocedures	679
§ 2. De opsporing van het bedrieglijk onvermogen via een vermogensverklaring	687
§ 3. Beoordeling	693
Afdeling 4. De (vermogens)verklaring van een derde(-beslagene)	695
§ 1. Tijdstip en omvang van de verklaring	696
§ 2. Beteugeling	699
§ 3. Beoordeling	702
Afdeling 5. Besluit	704

Hoofdstuk IV.

De Raad van Europa en de Europese Unie. 709

Afdeling 1. Raad van Europa	709
Afdeling 2. Europese Unie	712
§ 1. De zoektocht naar een uniforme aanpak inzake vermogenstransparantie	713
§ 2. Vermogenstransparantie in de Europese Verordeningen	723

A. Onderhoudsverordening	724
B. Europees Bankbeslag: naar een eenvormige procedure voor het opvragen van rekeninginformatie	725
1) Situering	725
2) Omzetting in het Belgische recht	727
a. Het overleggen van stukken over het vermogen.	727
b. De uitbreiding tot nationaalrechtelijke geschillen	732
Afdeling 3. Besluit	735

Hoofdstuk V.

Gemeenschappelijke beginselen en voorstellen tot verbetering

Afdeling 1. Concrete invulling van het belangenevenwicht	739
§ 1. Wettelijke grondslag en dienen van legitiem belang	740
§ 2. Noodzakelijk in een democratische samenleving: de beginselen van proportionaliteit en evenredigheid	740
A. Wie kan de informatie opvragen?	741
B. Wanneer kan de informatie worden opgevraagd?	742
C. Welke informatie kan worden opgevraagd?	744
D. Moeten de gegevens kunnen worden hergebruikt?	746
Afdeling 2. Voorstellen tot verbetering getoetst aan het vereiste belangen- evenwicht	747
§ 1. Optimalisering van onrechtstreekse informatie-inwinning	749
§ 2. De invoering van rechtstreekse informatie-inwining	753
A. Een informatie- en onderzoeksbevoegdheid van de beslagrechter	753
B. Een informatie- en onderzoeksbevoegdheid van de gerechts- deurwaarder	756
1) Ná een vruchteloze poging tot tenuitvoerlegging en ná een vruchteloze poging tot het opsporen van informatie	757
2) Bij de schuldenaar én alle derden	759
3) Vertrouwelijkheid en hergebruik van de informatie.	761
4) Sanctie	762

Deelbesluit

Algemeen besluit

Afdeling 1. Probleemstelling en hoofdonderzoeksvraag	775
Afdeling 2. Eerste subonderzoeksvraag: beteugeling van het bedrieglijk onvermogen	778
§ 1. Civielrechtelijke beschermingsmechanismen	778
§ 2. Strafrechtelijk beschermingsmechanisme	782

Afdeling 3. Tweede subonderzoeksvraag: opsporing van het vermogen	786
§ 1. Optimalisering van onrechtstreekse wijze van informatie-inwinning..	788
§ 2. Invoering van een rechtstreekse wijze van informatie-inwinning	788
<i>Bibliografie</i>	791
<i>Trefwoordenregister</i>	825